

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleistukilain 13 ja 19 §:n ja työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleistukilain 13 ja 19 §:n ja työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n muuttamisesta (HE 13/2026 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Eeva Vartio, sosiaali- ja terveysministeriö

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Kansaneläkelaitos
- Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- STTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei huomautettavaa:

- Akava ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi yleistukilakia ja työttömyysturvalakia.

Esityksen mukaan yleistukilakia muutettaisiin siten, että työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun sekä työttömyysturvalaissa tarkoitetulla tavalla päätoimisena pidettävän kotoutumisen edistämisestä annetun lain omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun aikana ei sovellettaisi yleistukilain odotusaikaa koskevaa säännöstä.

Yleistukilakiin lisättäisiin yritysomaisuuden myyntivoiton jaksottamista koskeva asetuksenantovaltuus.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2026 vp

Työttömyysturvalakiin tehtäisiin yleistukilain voimaantulosta johtuvat muutokset.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2026.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan yleistukilakia (48/2026) muutettavaksi siten, että työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun sekä päätoimisena pidettävän kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) mukaisen omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun aikana ei sovelleta yleistukilain odotusaikaa koskevaa säännöstä. Lisäksi yleistukilakiin ehdotetaan lisättäväksi yritysomaisuuden myyntivoiton jaksottamista yleistuessa koskeva asetuksenantovaltuus sekä tehtäväksi eräitä muita teknisluonteisia muutoksia. Muutosten tavoitteena on saattaa yleistuen säännökset vastaamaan hallituksen esityksessä HE 112/2025 vp yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi tarkoitettua sääntelyä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää ehdotettuja korjauksia perusteltuina ja kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. Ehdotetuilla muutoksilla ei ole taloudellisia vaikutuksia, koska ehdotettujen muutosten vaikutukset on jo otettu huomioon hallituksen esityksessä yleistukilaksi (HE 112/2025 vp). Yleistukilaki ja nyt ehdotettavat muutokset on tarkoitus tulla voimaan 1.5.2026 alkaen.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia yleistuen tarveharkintaan. Valiokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä nostettiin kuitenkin esille kysymys osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen (OVE) huomioon ottamisesta yleistuen tarveharkinnassa. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen tavoitteena on, että työntekijät ja yrittäjät voivat jatkaa pidempään työelämässä ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saaja voi eläkkeellä ollessaan työskennellä. Osittainen varhennettu vanhuuseläke on voimassa olevan lainsäädännön mukaisen työmarkkinatuen ja 1.5.2026 alkaen yleistuen tarveharkinnassa huomioon otettavaa tuloa eli osittainen varhennettu vanhuuseläke pienentää maksettavan tuen määrää. Työttömyysturvan peruspäivärahassa ei kuitenkaan ole tarveharkintaa eikä tarveharkintaa sovelleta 55 vuotta täyttäneen henkilön työmarkkinatukeen, jos hän on työttömäksi joutuessaan täyttänyt työttömyysturvalain työssäoloehdon. Uusi yleistuki korvaa 1.5.2026 alkaen työmarkkinatuen ja peruspäivärahan. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksessä HE 112/2025 vp yleistukilaksi ei ole käsitelty erikseen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutuksia yleistukeen tai ikääntyneiden toimeentuloon, joten muutoksen vaikutuksia osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaviin henkilöihin ei ole voitu ottaa eduskuntakäsittelyn yhteydessä huomioon.

Valiokunta pitää erityisen ongelmallisena, että yleistuen tarveharkintaa sovelletaan myös niihin osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saajiin, jotka ovat tehneet päätöksen osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtymisestä ennen kuin on ollut tietoa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutuksista yleistuen tasoon. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei voi lakkauttaa tai keskeyttää eikä päätöstä osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtymisestä voi enää peruuttaa kolmen kuukauden jälkeen päätöksen antamisesta. Valiokunta pitää välttämättömänä, että valtioneuvosto selvittää yleistuen tarveharkinnan vaikutukset henkilöihin,

Valiokunnan mietintö StVM 1/2026 vp

joita ovat tehneet päätöksen siirtyä osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle, ja tuo viipymättä kevätistuntokauden 2026 aikana eduskunnan käsiteltäväksi tarvittavat lain muutokset ennakoimattomien vaikutusten korjaamiseksi. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 13/2026 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää yleistuen tarveharkinnan vaikutukset henkilöihin, jotka ovat tehneet päätöksen siirtyä osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle, ja tuo viipymättä kevätistuntokauden 2026 aikana eduskunnan käsiteltäväksi tarvittavat lain muutokset ennakoimattomien vaikutusten korjaamiseksi.

Helsingissä 27.3.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Maaret Castrén kok
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Hilikka Kemppi kesk
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Ville Merinen sd
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Anne Rintamäki ps
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Oskari Valtola kok
jäsen Ville Väyrynen kok
jäsen Henrik Wickström r

Valiokunnan mietintö StVM 1/2026 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen